

RAPPORT

Samen door één Buis

Vertrekpunt voor samen werken aan riolering en
stedelijk water

Klant: **Waterschap Rivierenland**
Regnr. 2018128356

Referentie: WATBF6552R001D0.3

Versie: 7.0 Definitief

Datum: 15 januari 2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX AMERSFOORT
Netherlands
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Samen door één Buis

Ondertitel: Definitief
Referentie: WATBF6552R001D0.3
Versie: 7.0/Vastgesteld
Datum: 15 januari 2019
Projectnaam: Samen door één buis
Projectnummer: BF6552
Auteur(s): Wouter Stapel

Opgesteld door: Wouter Stapel

Goedgekeurd door: Marco de Kraker

Datum/Initialen: 15-1-2019 EDP

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

1	INLEIDING	1
1.1	Achtergrond en context	1
1.2	Wat hebben we al bereikt?	3
1.3	Waar staan we voor gesteld?	3
1.4	Leeswijzer	4
2	DOEL EN DOELGROEP	5
2.1	Doel van de Nota	5
2.2	Voor wie deze Nota is bedoeld	5
3	SAMEN WERKEN AAN STEDELIJK WATER	6
3.1	Samen maatwerk leveren	6
3.2	Procesafspraken	6
3.3	Rollen en bevoegdheden	7
3.4	Overzicht wet- en regelgeving met betrekking tot riolering	7
4	DE AFVALWATERKETEN	8
4.1	Afstemming capaciteit riolering en zuivering	8
4.2	Overname, sturing en beheer van gemalen en persleidingen	8
4.3	Decentraal zuiveren	9
4.4	Indirecte lozingen	10
4.5	Rioolvreemd water	10
4.6	Ongezuiverde lozingen buitengebied	11
4.7	Inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen	11
4.8	Planvorming en -toetsing	11
4.9	Registratie van rioleringsgegevens	12
5	HET WATERSYSTEEM	13
5.1	Oppervlaktewater	13
5.1.1	Waterkwaliteit en ecologie	13
5.1.2	Kwetsbare wateren	14
5.1.3	Waterkwantiteit	14
5.2	Lozingen op oppervlaktewater	15
5.2.1	Lozingen van (verdund) afvalwater	15
5.2.2	Omgaan met hemelwater - algemeen	15
5.2.3	Hemelwater en waterkwaliteit	15
5.2.4	Andere bronnen en factoren	15
5.3	Grondwater	15
5.4	Inzicht in functioneren watersysteem	16

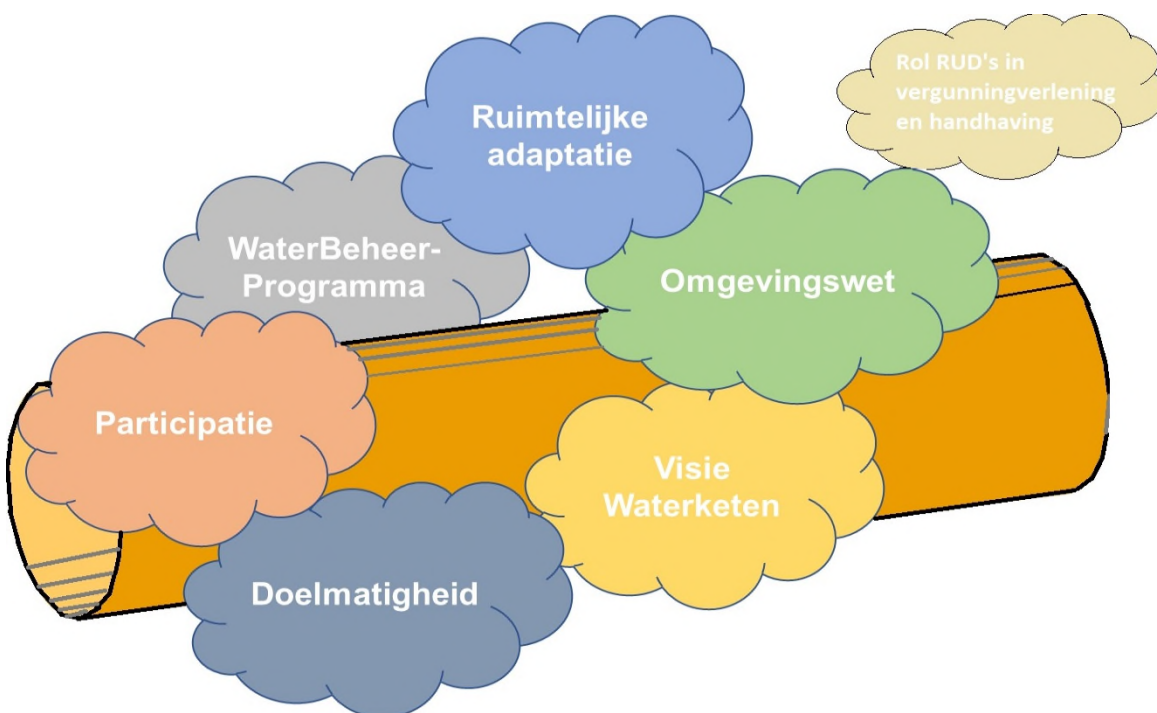
Bijlagen

1. [Denkkader doelmatigheidsafweging](#)
2. [Beslisboom afkoppelen en compensatie](#)
3. [Adviestabel omgang afstromend hemelwater](#)
4. [Aandachtspunten bij planvorming riolering en stedelijk water](#)
5. [Voorbeeldprincipes insteek kostenverdelingen](#)
6. [Format voor samen leren op basis van casuïstiek / maatwerkkeuzes](#)
7. [Lessen uit 'Samen leren' werksessies](#)
8. [Overzicht belangrijkste wet- en regelgeving voor de riolering m.bt. het beheersen van lozingen](#)
9. [Aansluitprotocol](#)

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond en context

De nota "Samen door één buis" is primair gericht op het samen (gemeenten en waterschap) beheersen van lozingen uit de riolering en het zo bijdragen aan een goede waterkwaliteit en leefomgeving. Sinds het uitkomen van het Afsprakenkader "Samen door één buis" in 2012 is veel veranderd. De 'wolken' in onderstaande figuur en de toelichtingen daaronder illustreren waarom actualisatie van de Nota uit 2012 nodig is.

De nota geeft ruimte voor dialoog en maatwerk. Dat is overeenkomstig wat is afgesproken in het Bestuursakkoord Water 2011. Wanneer blijkt, dat dit ondanks die dialoog en het streven naar doelmatigheid niet leidt tot het afdoende invullen van de belangen in het water, zal er moeten worden teruggevallen op de oorspronkelijke normen en uitgangspunten, zoals die in het verleden zijn gehanteerd en afgesproken en zijn vastgelegd in documenten zoals afvalwaterakkoorden en aansluitvergunningen.

• **Omgevingswet**

- In de Omgevingswet zal meer dan voorheen worden ingestoken op een integrale aanpak van vraagstukken.
- Daarbij vervalt het verplichte karakter van het (sectorale) GRP. (Wel zal de gemeente de rioolheffing moeten blijven onderhouden).
- Dat maakt het extra van belang dat het beheersen van lozingen voldoende aan de orde komt in de Omgevingsvisies van gemeenten en doorwerkt in de Omgevingsplannen en -programma's.
- Ook de bredere context van riolering en stedelijk water (openbare ruimte, andere bronnen van vervuiling) moet hierbij worden meegenomen.

- Deze Nota kan daarbij als handvat en vertrekpunt dienen en bij de onderbouwing van visie, plan en programma kan er naar worden verwezen.
- Het verdient aanbeveling om niet alleen te *verwijzen*, maar ook daadwerkelijk rioleringsbeleid met betrekking tot het beheersen van lozingen in omgevingsvisie en -plan op te nemen omdat het daarmee integraal onderdeel wordt van wat de gemeente beoogt en hoe daar aan te werken.
- Samenwerking tussen gemeenten en waterschap is hierbij een voorwaarde.
- **Ruimtelijke adaptatie**
  - Klimaatverandering en de daarvoor benodigde ruimtelijke adaptatie zijn hoog op de agenda's van overheden komen te staan.
  - Maatregelen ter beperking van wateroverlast in stedelijk gebied zijn sterk gerelateerd aan de riolering en de openbare ruimte.
  - Enerzijds kan klimaatwijziging leiden tot extra lozingen uit de riolering (snellere afvoer, zwaardere buien).
  - Anderzijds bieden maatregelen om wateroverlast te beperken ook kansen om mee te liften bij het werken aan een goed watersysteem (kwaliteit en kwantiteit).
  - Ook de klimaatthema's droogte en hitte hebben een link met riolering en stedelijk water. (Denk aan water vast houden, voldoende verversing van stilstaand water, water ten behoeve van groen dat de hittestress kan beperken).
- **Visie op de Waterketen¹**
  - De afvalwaterketen wordt beheerd "als ware er sprake van één beheerder" (BAW2011).
  - Water in de leefomgeving is zichtbaar, bereikbaar en veilig.
  - Er is een brongerichte aanpak van "nieuwe stoffen" zoals nanoplastics, medicijnresten en hormoonverstorende stoffen.
  - De invloed van lozingen uit het riool op stedelijk water wordt uiteindelijk verwaarloosbaar.
  - Waterkwaliteitsbeheer is doelmatig en richt zich op het functioneel gebruik van het water en de bijbehorende kwaliteitsdoelen.
  - Gemeenten en waterschap staan open voor innovaties.
- **Waterbeheerprogramma WSRL**
  - Waterschap werkt samen met gemeenten op basis van het afsprakenkader "Samen door één buis". Deze nota is gezamenlijk met gemeenten opgesteld.
  - Het waterschap voert het Bestuursakkoord Water 2011 uit samen met gemeenten.
- **Participatie**
  - Nut en noodzaak van Participatie (door burgers, bedrijven, andere overheden) worden steeds meer onderkend.
  - Daarbij kan het gaan om participatie van derden in projecten van gemeente of waterschap, maar ook om participatie van gemeente en/of waterschap in initiatieven van anderen.
  - Dat kan leiden tot anders omgaan met riolering, afvalwater en hemelwater.
  - Enerzijds biedt dit kansen met betrekking tot het beheersen van lozingen, maar anderzijds vraagt het extra alertheid en een duidelijk kader om ongewenste lozingen te voorkomen.
  - Subsidieregelingen van waterschap en/of gemeente kunnen een positieve impuls aan participatie geven.
- **Doelmatigheid**
  - Het streven naar een doelmatige afvalwaterketen (uit het Bestuursakkoord Water) blijft onverminderd van belang.
  - Keuzes om wel of juist niet te investeren en beheerinspanningen te plegen kunnen op termijn een forse impact hebben op waterkwaliteit en -kwantiteit.

---

¹ Enkele aan het beheersen van lozingen gerelateerde aspecten uit de 'Visie op de waterketen' van Werkenheid Regio Nijmegen d.d. 6 februari 2017

- Assetmanagement en (als onderdeel daarvan) risico-gebaseerd keuzes maken zijn hierbij belangrijk en bieden hiervoor handvatten.
- Een goed kader voor de te maken afwegingen is daarbij nodig.
- **Rol RUD's in vergunningverlening**
  - Met de taakverschuiving van vergunningverlening, toezicht en handhaving van waterschap naar gemeenten en vervolgens gemandateerd naar de Regionale UitvoeringsDiensten is een nieuw speelveld ontstaan t.a.v. de indirecte (bedrijfs-)lozingen. Dus de lozingen via gemeenteriool op de zuivering van het waterschap.

Dat is de aanleiding voor het opstellen van deze nieuwe Nota "Samen door één buis". Deze Nota beoogt een levend document te zijn waarin lessen die in de samenwerking worden geleerd worden meegenomen. De nadruk ligt - nog meer dan in eerdere Nota's - op het in samenwerking tussen gemeenten en waterschap leveren van maatwerk en daarmee doelmatigheid en resultaat. Dit gebeurt door te sturen op feiten en het gebruik van gezond verstand. Normen hebben daarbij de functie van vangnet.

Deze Nota is in samenspraak met de gemeenten opgesteld. De inhoud vormt de weergave van afspraken en intenties van de betrokken partijen.

1.2 Wat hebben we al bereikt?

WSRL en de gemeenten werken al lange tijd samen en weten elkaar waar nodig te vinden. Enkele resultaten:

- Met nagenoeg alle gemeenten is overeenstemming over actuele GRP's en de BRP's, is uitvoering van beleid ingezet en heeft uitvoering van maatregelen plaatsgevonden.
- Ontstane kansen zijn benut met betrekking tot de uitvoering van OASsen bij relevante investeringen.
- Met een aantal - maar lang nog niet alle - gemeenten zijn afspraken uit aansluitvergunningen op andere wijze vastgelegd, bijvoorbeeld in afvalwaterakkoorden. (Over de naar de zuivering te verpompen hoeveelheden, vervuilingswaarde, indirecte bedrijfslozingen en samenwerking bij incidenten).
- In alle gemeenten zijn ecoscans voor water en oevervegetatie uitgevoerd.
- De bekende waterkwaliteitsknelpunten zijn grotendeels aangepakt.
- De maatregelen in de waterplannen zijn nagenoeg alle uitgevoerd.
- Er zijn stappen gezet door zowel gemeenten als waterschap om structureel te meten aan de waterketen.
- Bijna 100% van het afvalwater wordt gezuiverd in een RWZI of IBA.
- De tijdelijke begeleiding door WSRL van gemeenten c.q. de omgevingsdiensten met betrekking tot kennisoverdracht bij de vergunningverlening en Handhaving voor bedrijfsmatige lozingen is afgerond.

1.3 Waar staan we voor gesteld?

- De eerste uitdaging is om wat bereikt is in riolering en watersysteem vast te houden.
- Dat vraagt om inzicht hebben en houden in waterketen en -systeem en gericht ingrijpen waar dat nodig is. Dat inzicht (op basis van metingen en gegevensuitwisseling tussen gemeente en waterschap) is nog niet overal op het gewenste niveau. Ook voor het in beeld brengen van resterende niet-gerioleerde lozingen in het buitengebied (ca. 600 percelen) en eventuele gezamenlijke controles ligt er nog een opgave.
- Dat inzicht maakt het mogelijk om te sturen op feiten en resultaten, waarbij normen primair de functie hebben als vangnet, om daarmee de doelmatigheid te vergroten.

- Van belang is dat alle aansluitvergunningen worden omgezet in andersoortige bilateraal vastgelegde afspraken, zoals Afvalwaterakkoorden of Overeenkomsten Stedelijk afvalwater. Hierin staan de afspraken over hoeveel water, waar en van welke samenstelling het overnamepunt passeert en hoe wordt omgegaan met indirecte (bedrijfs-)lozingen.
- Als gevolg van de wettelijke overdracht van vergunningverlenende taken van waterschap naar gemeente m.b.t. de indirecte lozingen (milieuwetgeving) en de in 2014 in opdracht van I&M uitgevoerde evaluatie daarop, blijkt dat aanscherping en verbetering noodzakelijk is.
- Voor een doelmatige afvalwaterketen wordt de hydraulische capaciteit van RWZI's optimaal ingezet en wordt uitbreiding daarvan zo veel mogelijk voorkomen:
  - Bij waterkwaliteitsknelpunten slim schuiven met pompcapaciteiten van eindgemalen op de betreffende RWZI. Hiervoor doelmatigheidsonderzoek / denkstappenmodel inzetten;
  - De pompcapaciteit daar inzetten waar het rendement het hoogst is, dus bij gemengde stelsels en vuilwatersystemen.
  - Schoon hemelwater waar doelmatig afkoppelen.
  - Inzetten op minder afvoer van hemelwater naar de RWZI vanuit verbeterd gescheiden stelsels (bijvoorbeeld door ombouw naar een VGS 2.0), indien dat evident niet leidt tot waterkwaliteitsproblemen.
- Ook wensen van burgers kunnen aanleiding zijn voor maatregelen / omgevingsgericht werken. Gebiedsprocessen kunnen hier goede handvatten voor bieden.
- Renovaties, ruimtelijke adaptatie etc. kunnen aanleiding zijn om in de keten en het systeem maatregelen te treffen en door meekoppelen / integraal werken doelmatigheidswinst te bereiken.
- Goed beheer en onderhoud van keten en systeem is hierbij bepalend voor het resultaat.
- In samenwerking tussen gemeenten en waterschap zoeken we een goede balans tussen proactief handelen en het reageren op klachten en het oplossen daarvan. Assetmanagement en op risico-afweging gebaseerde keuzes maken helpen hierbij.
- Het beheer van indirecte lozingen, overeenkomstig de aanbevelingen van ministerie I&W, behoeft extra aandacht om het afvalwatersysteem als geheel goed te laten functioneren. De aansturing van Omgevingsdiensten door de gemeenten is hierbij cruciaal. Hoe dan ook is het noodzakelijk hierover heldere afspraken te maken en vast te leggen. De vorm daarvan is in beginsel vrij.
- BRP's zijn divers qua opzet en bevatten niet altijd alle voor het waterschap benodigde gegevens. (Bijvoorbeeld een doorrekening van bui 09 uit de Kennisbank Riolerings ter bepaling van de impact op het watersysteem en het in beeld brengen van rechtstreekse lozingen van afgekoppeld oppervlak en gescheiden stelsels.) Een door alle partijen te hanteren checklist kan hierbij helpen.

1.4 Leeswijzer

In deze Nota dienen de eerste drie hoofdstukken vooral als achtergrondinformatie en om het onderliggende doel en de intenties van de afvalwaterketenpartners te benoemen. Hoofdstukken 4 en 5 betreffen de uitwerking voor de afvalwaterketen en het watersysteem.

Hoofdstuk 2 gaat in op het doel van deze Nota en voor wie de Nota is bedoeld.

Hoofdstuk 3 behandelt de samenwerking als basis voor goed omgaan met het beheersen van lozingen, het STOWA / Stichting RIONED Denkstappenmodel als hulpmiddel voor het maken van (doelmatigheids-)afwegingen, procesafspraken tussen de gemeenten en het waterschap, rollen en bevoegdheden en de wet- en regelgeving die hierbij van toepassing is.

Hoofdstuk 4 gaat inhoudelijk in op inzameling, transport en behandeling van afvalwater in de afvalwaterketen.

Hoofdstuk 5 legt de focus op het watersysteem: Het oppervlaktewater, de kwaliteit daarvan, de lozingen daarop en de relatie met het grondwater.

2 DOEL EN DOELGROEP

2.1 Doel van de Nota

- Het primaire doel van deze Nota is het bieden van een handvat om in samenwerking tussen gemeenten en waterschap lozingen van afvalwater en hemelwater zodanig te beheersen dat watersysteemdoelen op een doelmatige wijze (blijven) worden bereikt:
  - Een goede ecologische en chemische kwaliteit van het stedelijk water.
  - Beperkte / acceptabele schade door wateroverlast en watertekort in stedelijk gebied.
  - Adequate inzameling en transport van afvalwater dat gezuiverd dient te worden.
- Watersysteem en waterkwaliteit (hoofdstuk 5) worden in een bredere context beschouwd - omdat het beheersen van lozingen ten doel staat aan het bereiken en behouden van een goed watersysteem.
- De Nota beoogt verbetering te bewerkstelligen waar dat nodig is en behoud van het goede dat al is bereikt.
- Zo een basis vormen voor een integrale aanpak van water en leefomgeving - zowel technisch-inhoudelijk als qua financiering.
- Daarbij handvatten bieden voor het inspelen op (nieuwe) ontwikkelingen zoals de Omgevingswet, klimaatverandering en participatie.
- Deze Nota dient mede als onderbouwing van de noodzaak om tijd en middelen beschikbaar te blijven stellen voor het beperken van de lozingen uit de riolering en het daarmee in stand houden en bevorderen van een goede waterkwaliteit in stedelijk gebied.
- Voor een doelmatige invulling daarvan is een integrale aanpak (beheersen lozingen, klimaatadaptatie, ruimtelijke inrichting, implementatie Omgevingswet) en het daarbij koppelen van financiële middelen noodzakelijk.
- Werken met deze Nota zal leiden tot nieuwe inzichten en bruikbare voorbeelden. Die zullen gaandeweg in deze Nota worden verwerkt opdat ook over grenzen van gemeenten en samenwerkingsregio's van elkaar wordt geleerd. De Nota is daardoor een 'levend document'.

2.2 Voor wie deze Nota is bedoeld

- Voor WSRL en gemeenten - als vertrekpunt voor (maatwerk bij) samenwerking, plannen en afspraken.
- Voor WSRL en gemeenten - bij interpretatie van wet- en regelgeving.
- Voor WSRL als vast te stellen beleidsdocument en daarmee als basis om tijd en middelen beschikbaar te stellen.
- Voor adviesbureaus - bij het opstellen van (riolerings-)plannen.
- Voor WSRL en gemeenten voor communicatie naar en afstemming met onder meer:
  - Vergunningverleners en handhavers - ongewenste lozingen.
  - Omgevingsdiensten - hun door de gemeenten opgedragen vergunningverlenende en handhavende rol in indirecte lozingen en incidenten die tot lozingen naar RWZI en/of oppervlaktewater kunnen leiden.
  - Ecologen, hydrologen en peilbeheerders.
  - Beheerders van water, groen, wegen en openbare ruimte.
  - Waterleidingbedrijven.
  - Particuliere partijen (burgers, bedrijven, projectontwikkelaars, woningcorporaties, ...) - lozingen van (afval)water en het beheer van de (particuliere en openbare) ruimte.

3 SAMEN WERKEN AAN STEDELIJK WATER

3.1 Samen maatwerk leveren

Gemeentelijke en waterschapstaken zijn nauw met elkaar verbonden (openbare ruimte, woon-/werk omgeving, klimaat, recreatie, ...). Dat vraagt om gezamenlijk eigenaarschap van gemeenten en waterschap en waar nodig ook anderen (participatie).

- Deze Nota beoogt inspiratie en handvatten te bieden om samen - met kennis en 'gezond boerenverstand' - resultaat te leveren. Naast kennis van de samenwerkingspartners is hiervoor de Kennisbank van Stichting RIONED en STOWA een belangrijke bron.
- Daarom worden te maken keuzes in de Nota niet uitgewerkt, maar worden vooral overwegingen gegeven voor het maken van die keuzes.
- Uitgangspunt is behoeftegestuurd² en omgevingsgericht werken - dus niet alleen vanuit normen.
- Doelmatigheidsafwegingen worden breed ingestoken - het is meer dan alleen een kostenafweging. Het "Denkkader doelmatigheidsafweging" van Stichting RIONED en STOWA kan daarbij een handvat zijn. Zie [bijlage 1](#).
- Daarbij is het de kunst telkens de juiste balans te vinden tussen generieke oplossingen en maatwerk en tussen bewezen methoden en innovaties.
- Maatwerk mag overigens niet leiden tot willekeur. Keuzes moeten worden beargumenteerd en verantwoord, ook als dat niet geheel cijfermatig kan worden onderbouwd.
- Synergie wordt gecreëerd door elkaars kennis en inzichten te benutten en te respecteren - zowel vakinhoudelijk als met betrekking tot omgeving en context.

3.2 Procesafspraken

De Nota bereikt zijn doel het best als het een levend document is en de samenwerkingspartners energie blijven steken in van elkaar leren, elkaar inspireren en het geleerde erin vastleggen. De volgende procesafspraken helpen daarbij:

- Bij het waterschap is de accountmanager eerste algemene aanspreekpunt voor de gemeente. Voor de waterketen-gerelateerde plannen en adviezen is de contactpersoon de aangewezen medewerker waterketen. Deze genoemde aanspreekpunten en contactpersonen zijn werkzaam op de afdeling Omgeving en Communicatie (voorheen afdeling Plannen). Afstemming met particuliere partijen loopt altijd via of in samenspraak met de gemeente.
- Er is periodieke afstemming tussen gemeente en waterschap. Daarnaast nemen beide partijen het initiatief voor overleg als daar een aanleiding voor is.
- Minimaal jaarlijks komt daarbij het inzicht in keten en systeem (ook buitengebied) aan de orde:
  - Weten we voldoende of is nader onderzoek nodig?
  - Doen we voldoende met onze (meet)gegevens?
  - Kunnen we inspanningen in meten en monitoren afbouwen of is juist uitbreiding nodig?
- Gemeente en waterschap betrekken regelmatig collega's en partners van binnen en buiten de eigen organisaties (zie ook § 2.2) bij initiatieven en ontwikkelingen, zeker wanneer meer aspecten spelen dan ingegeven vanuit waterhuishouding of riolering.
- Het waterschap denkt en werkt graag met de gemeente mee bij het opstellen van de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Omgevingsprogramma waar het water-gerelateerde zaken betreft.
- Het waterschap organiseert jaarlijks een 'Samen Leren' bijeenkomst, waarin deelnemers casuïstiek / projecten inbrengen en met elkaar maatwerkkeuzes bespreken. Het format in [bijlage 6](#) dient daarbij als handvat. De lessen hieruit worden gebundeld en in [bijlage 7](#) bij de Nota gevoegd.

---

² Behoefte van waterschap en/of gemeente

3.3 Rollen en bevoegdheden

- Om tot goede en doelmatige keuzes te komen moet per situatie maatwerk kunnen worden geleverd waarbij de generieke normen dienen als ultiem vangnet.
- Als het met een beleidsregel beoogde doel op een andere, doelmatiger manier kan worden bereikt staat WSRL daar open voor.
- Wanneer de dialoog uiteindelijk niet leidt tot het afdoende invullen van de beoogde doelen in water en zuivering, kan worden teruggevallen op eerdere afspraken en normering, zoals die vaak zijn vastgelegd in aansluitvergunningen of afvalwaterakkoorden.
- Voor een soepele en effectieve samenwerking is het van belang dat de gesprekspartners niet bij elke maatwerkkeuze terug moeten naar de organisatie om akkoord te krijgen - of later op gemaakte afspraken terug moeten komen.
- De accountmanager en contactpersoon waterketen van het waterschap hebben hiertoe een zekere handelingsvrijheid³ om gemotiveerd en beargumenteerd af te kunnen wijken van standaardoplossingen, indien dat doelmatiger is.

3.4 Overzicht wet- en regelgeving met betrekking tot riolering

In [bijlage 8](#) is een overzicht van belangrijkste wet- en regelgeving voor de riolering met betrekking tot het beheersen van lozingen (d.d. april 2018) opgenomen.

---

³ De accountmanagers hebben ruimte om te handelen binnen hun functie en voor zover ze budget hebben voor het verrichten van rechtshandelingen. Ze moeten rekening houden met de Regeling budgetbeheer en de Ambtelijke bevoegdhedenregeling.

4 DE AFVALWATERKETEN

4.1 Afstemming capaciteit riolering en zuivering

- In Aansluitvergunningen of andersoortige bilaterale⁴ akkoorden (zie § 1.2 en 1.3) worden de gemaakte afspraken over capaciteiten van eindgemalen vastgelegd.
- Gemeente en waterschap heroverwegen de capaciteiten als daar een goede reden toe is.
- De in het verleden gehanteerde afnamehoeveelheden dienen als vergelijkingsbasis en vertrekpunt:
  - Voor gemengde stelsels een pompcapaciteit gelijk aan de 12-uurs DWA (à 10 l/inw/h) + een pompoevercapaciteit (poc) van 0,7 mm/h gerelateerd aan 150 m² per woning (en voor bedrijventerreinen het werkelijk aangesloten verhard oppervlak).
  - Voor hemelwaterafvoer van verbeterd gescheiden stelsels idem, maar met een poc van 0,2 mm/h.
  - Op een DWA riolering, bedoeld voor puur en alleen vuil water, wordt in beginsel geen hemelwater aangesloten, tenzij dat wettelijk is verplicht en dat wordt dan zodanig gelimiteerd, dat uitstroom uit de nooduitlaat wordt voorkomen.
- Samen wordt dan besproken of aanpassing wenselijk is, uitgaande van doelmatigheid. Dat betreft zowel maatschappelijke kosten als het functioneren van riolering en RWZI en de impact daarvan op het ontvangende oppervlaktewater.
- Naast eventueel beschikbare capaciteit op de RWZI en afvalwateraanbod uit de riolering kunnen ook ledigingstijden van rioolstelsels aanleiding zijn om capaciteiten ter discussie te stellen. Een ledigingstijd van 24 h geldt als maximum om de buisinhoud tijdig beschikbaar te hebben voor een volgende bui.
- Gemeente en waterschap informeren elkaar tijdig over plannen die voor capaciteiten van belang kunnen zijn (woningbouw, toename bedrijven, vervangen gemaal, aanpassen RWZI, ...).
- Als in een optimalisatiestudie aanpassing van gemaalcapaciteiten aan de orde is gelden de bestaande, op generieke normen gebaseerde capaciteitsafspraken als vangnet.
- Keuze en optimalisatie van capaciteiten van gemeentelijke onderbemalingen is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het waterschap denkt daar waar gewenst in mee. Aandachtspunt is dat werkelijke gemaalcapaciteiten fors af kunnen wijken van de theoretische waarden. Aanbevolen wordt om in berekeningen op metingen gebaseerde gemaalcapaciteiten te hanteren. Uitgangspunt is altijd een voor gemeente en waterschap acceptabele invloed van de riolering op de waterkwaliteit.

4.2 Overname, sturing en beheer van gemalen en persleidingen

- Voor een doelmatig en veilig beheer is het van belang dat alle eindgemalen kunnen worden aangestuurd door het waterschap. Eindgemalen zijn gemalen die direct afvoeren naar een RWZI, al dan niet via een bij WSRL beheerd transportleidingsysteem - en dus niet via andere rioolstelsels.
- Dat is extra van belang voor gemalen die via een gemeenschappelijke⁵ persleiding naar de RWZI afvoeren. (In verband met samenloop, risico's bij leidingbreuk of bij een calamiteit op de RWZI).
- Bestaande eindgemalen:
  - Streven naar sturing van alle eindgemalen door WSRL.
  - Geen noodzaak voor overname van onderhoud of eigendom door WSRL.

⁴ BRP en GRP vormen de basis voor die afspraken. Omdat deze documenten niet voor beide partijen bindend zijn is het noodzakelijk de daarin opgenomen uitkomsten bilateraal te bekrachtigen.

⁵ Dus waar meerdere eindgemalen op afvoeren.

- Partijen geven elkaar desgewenst via hoofdpst of Centrale Regie Kamer (CRK) wederzijds inzicht in het functioneren. De kosten die gemoeid gaan met een aansluiting op de CRK komen in principe⁶ voor rekening van het waterschap.
- WSRL zal vanwege de financiële en personele consequenties van deze ambitie een nader plan uitwerken m.b.t. de aanpak, haalbaarheid, kosten en planning van de aansluitingen van de eindgemalen, in overleg met de betrokken gemeenten.
- Nieuwe eindgemalen:
  - Gangbare aanpak is het, al dan niet middels onderbemaling, afvoeren naar het bestaande overnamepunt / eindgemaal van de betreffende kern (dus geen nieuw eindgemaal realiseren);
  - Indien het doelmatiger is om in te prikken op een WSRL-persleiding, dient bediening en sturing geheel via de CRK te lopen.
  - Voorkeur van het waterschap is in dat geval bouwen volgens bouwbeleid WSRL, aansluiting op de CRK en vervolgens om niet overdragen aan WSRL. De exploitatiekosten komen vanaf het moment van overdracht voor rekening van het waterschap.
  - Alternatief is dat de gemeente het eindgemaal realiseert conform eigen bouwbeleid en dat het gemaal vervolgens wordt aangesloten op de CRK. Alle kosten die gemoeid gaan met de realisatie van het nieuwe eindgemaal en (de aansluiting op) de persleiding komen voor rekening van de gemeente (incl. kosten aansluiting op de CRK, eventuele kosten van capaciteitsherstel van andere eindgemalen op het zelfde persleidingsstelsel en de exploitatiekosten). Het gemaal blijft eigendom van de gemeente en deze neemt deze kosten mee in de kostenafweging tussen aansluiten of afvoer naar een bestaand overnamepunt.
  - Het waterschap hanteert voor de te realiseren aansluiting van nieuwe gemeentelijke rioolgemalen een protocol (zie bijlage 9).
- Het waterschap staat, als dat een maatschappelijk voordeel oplevert, open voor het overnemen (eigendom/beheer/onderhoud) van eindgemalen en het overdragen aan de gemeente van niet-eindgemalen.
- Hetzelfde geldt voor de achterliggende persleidingen.
- Het waterschap staat geen nieuwe particuliere aansluitingen toe rechtstreeks op de zuiverings-technische werken.
- Het eerste aanspreekpunt binnen WSRL voor bovenstaande zaken is de contactpersoon waterketen van de afdeling Omgeving en Communicatie.

4.3 Decentraal zuiveren

- Vertrekpunt is dat huishoudelijk afvalwater wordt aangesloten op bestaande riolering. Hiervoor zijn (nu nog) regels opgenomen in het BLAH en het Activiteitenbesluit. Dit geeft in de regel de beste mogelijkheden om duurzaamheidsmaatregelen centraal, grootschalig en daarmee kostenefficiënt te kunnen doorvoeren.
- Verontreinigd hemelwater op locatie reinigen en hergebruiken (voorkeur) of lozen, maar waar dat niet doelmatig is als afvalwater naar de RWZI transporteren
- Dit is ook van belang bij afwegingen omtrent het al dan niet in stand houden/vervangen van huidige voorzieningen in het buitengebied (drukriolering, IBA's). Daarbij is er ruimte voor innovatieve initiatieven.

---

⁶ In geval van éénrichtingsverkeer (gemeente wenst inzicht in sturing gemalen WSRL) wordt uitgegaan van het profijtbeginsel.

4.4 Indirecte lozingen

Indirecte lozingen zijn bedrijfsmatige afvalwaterlozingen op het gemeenteriool, die vervolgens na zuivering op de RWZI worden geloosd op oppervlaktewater.

- Indirecte lozingen vallen onder het bevoegde gezag van de gemeente. De bijbehorende taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (VHT) zijn gemandateerd⁷ aan de Omgevingsdienst.
- De gemeente houdt via de Omgevingsdienst in samenwerking met het waterschap structureel grip op de indirecte lozingen, rekening houdend met de in 2015 uitgegeven aanbevelingen van het toenmalige Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), thans I&W.
- Voor indirecte lozingen van bepaalde (zwaardere) categorieën van bedrijven heeft het waterschap een aanmerkelijk belang en derhalve een wettelijke adviestaak bij vergunningverlening. De omgevingsdienst houdt hiermee in het proces van vergunningverlening en handhaving rekening.
- Incidenten kunnen aanleiding geven tot (onverwachte) lozingen op zuiveringstechnische werken en het watersysteem. De impact op het functioneren van de RWZI en op de waterkwaliteit kan daarbij groot zijn.
- Gemeente en Omgevingsdienst stellen gezamenlijk met het waterschap incidentenplannen op, die de basis zijn voor samenwerking bij verschillende soorten incidenten.

4.5 Riolvreemd water

- Gemeente en waterschap brengen periodiek⁸ de hoeveelheden riolvreemd water (extra DWA en extra hemelwater ten opzichte van theoretisch te verwachten hoeveelheden) in beeld. Het opstellen van een actueel BRP en bijvoorbeeld de behoefte om het effect van afkoppelmaatregelen te toetsen kunnen extra triggers zijn voor het uitvoeren van een riolvreemd water analyse;
- Samen wordt bepaald of nader onderzoek (opsporen van bronnen van riolvreemd water) nodig is en vervolgens of maatregelen gewenst zijn;
- Bij vergunning van bronneringen en bijbehorende lozingen stemmen gemeente en waterschap in een vroeg stadium met elkaar af over waar deze lozing het best op plaats kan vinden (riolering, oppervlaktewater of in de bodem):
  - Het waterschap is bevoegd gezag voor de grondwateronttrekking bij bronneringen, alsmede voor de lozing op het watersysteem (dit betreft geen vergunning maar een melding);
  - De gemeente is bevoegd gezag voor de lozing van het bronneringswater op de riolering;
  - Waterschap en gemeenten spreken “spelregels” af voor de maximaal te accepteren hoeveelheid in m³ per uur die geloosd wordt op het eindgemaal. Als vertrekpunt geldt een lozing van maximaal 50% van de beschikbare POC van het eindgemaal. (Bij langdurige bronneringslozingen minder.)
  - Afwijkingen van deze regel en het stellen van eventuele aanvullende voorwaarden gebeurt in onderling overleg.
  - Bij lozing van bronneringswater op A-watergangen geldt een meldings- dan wel vergunningsplicht. Bij lozing op B- en C-watergangen kan het waterschap de gemeente desgewenst adviseren.
- Spuiprogramma's van drinkwaterbedrijven kunnen, met name bij het spoelen van ringleidingen in kleine kernen, een significante invloed hebben op het functioneren van de riolering en lozingen op het watersysteem. Afstemming hierover tussen gemeente, waterschap en drinkwaterbedrijf geschiedt op dezelfde wijze en met dezelfde criteria als hierboven beschreven met betrekking tot bronneringen;
- Telkens worden op basis van gebiedskennis en technisch-inhoudelijke aspecten keuzes gemaakt.

⁷ Een omgevingsdienst krijgt op basis van mandatering de bevoegdheid om brieven en besluiten te versturen. Mandaat houdt in dat de dienst mag handelen voor het bestuursorgaan, maar dat het bestuursorgaan verantwoordelijk blijft voor de handelingen en besluiten.

⁸ Bijvoorbeeld als onderdeel van de BRP-cyclus

4.6 Ongezuiverde lozingen buitengebied

- De gemeente is (over het algemeen⁹) bevoegd gezag voor lozingen op de bodem. Het waterschap is bevoegd gezag voor de lozingen op het oppervlaktewater;
- De gemeente heeft de zorgplicht voor de inzameling van afvalwater in het buitengebied en brengt (waar nog niet gebeurd) ongerioleerde lozingen in beeld¹⁰;
- Waar mogelijk en doelmatig worden –op projectbasis- controles gezamenlijk uitgevoerd.

4.7 Inzicht in het functioneren van de afvalwaterketen

Kennis van en inzicht in de lokale situatie vormt de basis om maatregelen wel of niet of aangepast uit te voeren. Die kennis en inzicht wordt verkregen door meten en monitoren. Kort gezegd: buiten kijken. Hulpmiddel om zo “de goede dingen goed te doen” is het Denkstappenmodel van Stichting RIONED en STOWA (zie [bijlage 1](#)).

- Inzicht in gevallen neerslag, verpompte hoeveelheden van eindgemalen en metingen aan de belangrijkste overstorten (meestal met randvoorziening zoals een bergbezinkbassin) zien we als de minimale inspanning;
- In overleg kan worden besloten om aanvullend te meten - permanent of in een afgebakend meetprogramma;
- Bij meten wordt altijd een doel geformuleerd en wordt actief gestuurd om dit doel te bereiken of besluiten om te stoppen als het doel niet haalbaar blijkt (dus niet ‘meten omdat het moet’);
- Meetgegevens worden bij voorkeur in een centrale database opgeslagen. Vertrekpunt hierbij is dat gemeente en waterschap elkaars gegevens zonder ‘barrières’ kunnen inzien en zij deze met elkaar uitwisselen (zie ook § 4.9). De te hanteren uitwisselingsformats zijn hierbij een aandachtspunt, waarbij op voorhand wordt uitgegaan van definities volgens het GWSW van Stichting RIONED;
- Zo mogelijk worden hier ook b.v. relevante meetgegevens van het watersysteem centraal opgeslagen en bij de analyses betrokken;
- Tevoren wordt afgestemd over wie wanneer welke analyses uitvoert en hoe daarover wordt gerapporteerd;
- De vanuit de regio NWvR¹¹ opgerichte dienstverlenende organisatie kan de gemeenten binnen het beheersgebied van WSRL ontzorgen bij het meten, analyseren en rapporteren van metingen aan gemalen, stelsels en riooloverstorten.

4.8 Planvorming en -toetsing

- Met het in werking treden van de Omgevingswet zal het GRP geen verplichte planvorm meer zijn maar kan het beleid ter zake ook zijn verwoord in Omgevingsvisie en Omgevingsprogramma;
- Voor een goed functionerende waterketen en watersysteem is samenwerking tussen gemeenten en waterschap essentieel. De gemeenten betrekken het waterschap, dat graag een bijdrage levert, bij de op te stellen Omgevingsvisies, -plannen en -programma’s en eventuele andere op te stellen plannen voor riolering en stedelijk water;
- De ‘Aandachtspunten bij planvorming riolering en stedelijk water’ (zie [bijlage 4](#)), en de voorliggende Nota dienen daarbij als richtsnoer. Daarnaast zijn er gedetailleerde en actuele checklists beschikbaar

⁹ In de bodem tot maximaal tot 10 m onder maaiveld. Voor diepere lozingen (diepinfiltratie) is de provincie bevoegd gezag.

¹⁰ Betreft gegevens over: adres, type IBA, eigendomssituatie, bodem- of oppervlaktewaterlozer, saneringsafspraken, etc.

¹¹ Netwerk Waterketen regio Rivierenland; gemeenten Buren, Neder-Betuwe, Tiel, Culemborg, Maasdriel, Zaltbommel, West-Betuwe en West-Maas en Waal.

over wat er in de verschillende planvormen wordt opgenomen en uitgewerkt. Het waterschap heeft belang bij de opstelling van Basisrioleringsplannen, die een belangrijke basis vormen voor inzicht in de riolering, de te verwachten lozingen naar het watersysteem en de belasting van de RWZI. Het blijft daarom ook in de toekomst belangrijk om deze op te stellen;

- De in het samenwerkingsverband NWrR opgestelde 'BRP-blauwdruk' geldt hierbij als richtsnoer om te borgen dat de voor gemeente en waterschap benodigde gegevens zijn opgenomen. Deze 'BRP-blauwdruk' kan bij WSRL worden opgevraagd.

4.9 Registratie van rioleringsgegevens

Waterschap en gemeenten onderzoeken of de registratie van statische rioleringsgegevens uit (basis)-rioleringsplannen en beheersystemen efficiënter kan geschieden door uitwisseling van gegevens. Hierbij worden ook de landelijke ontwikkelingen gevolgd. Gedacht wordt aan het kunnen inzien van elkaars systemen en niet (enkel) het uitwisselen van gegevensbestanden, met als voordeel dat het inzicht altijd actueel is en onafhankelijk van de tijd en prioriteit van de samenwerkingspartner om die bestanden aan te leveren. Aandachtspunt hierbij is dat ook het meest actuele niet altijd volledig en betrouwbaar is. Afstemming hierover tussen gemeente en waterschap blijft nodig.

5 HET WATERSYSTEEM

5.1 Oppervlaktewater

5.1.1 Waterkwaliteit en ecologie

Waterschap en gemeenten streven naar een gezond watersysteem waarbij de waterkwaliteitsdoelen niet worden belemmerd door lozingen uit het rioolstelsel of door andere invloeden op het stedelijke water.

Doelen en Streefbeelden

- We streven naar geen stankoverlast, geen vissterfte, geen problemen door kroos of blauwalg en geen visuele verontreinigingen;
- Geen achteruitgang van de waterkwaliteit ten opzichte van de huidige situatie;
- We sluiten aan bij de doelen voor overig water volgens de KRW-systematiek;
- Gemeenten en waterschap kunnen streefbeelden opstellen en vastleggen in het Omgevingsplan of in een beheer- en onderhoudsplan. Daarbij is ook aandacht voor belevingsaspecten van belang. Dit kunnen ook uit bestaande stedelijke waterplannen overgenomen streefbeelden zijn.

Beschermen van de waterkwaliteit - aanpak via 4 sporen

Afhankelijk van de situatie wordt gekozen voor ingrijpen, communiceren/handhaven of verbetermaatregelen. Daarnaast is het zaak om te borgen dat het goed blijft gaan:

- **Ingrijpen** (na eventueel benodigd onderzoek en kosten-baten afweging) bij problemen met betrekking tot gezondheid, vissterfte, stank en andere overlast indien de problematiek structureel is;
- **Communiceren/Handhaven** (door gemeente in overleg met het waterschap) met betrekking tot onder meer dumpen van afval, illegale lozingen, eendjes voeren, vissen voeren, hondenpoep en bladval;
- **Aanpakken via BRP of beheerplan openbare ruimte** (door gemeente) van slibophoping in het watersysteem achter een overstort, zuurstofloos water uit (Verbeterd) Gescheiden Stelsels en fout-aansluitingen;
- **Borgen dat het goed blijft gaan**, door inzicht te verkrijgen en te houden (door o.a. meten) en daar naar te handelen.

Overigens is het hierbij belangrijk te beseffen dat niet alleen de afvalwaterketen invloed heeft op de waterkwaliteit. Ook andere factoren en bronnen van vervuiling spelen een rol (zie § 5.2.4). Werken¹² aan de waterkwaliteit vraagt daarom altijd om een brede blik en waar nodig ook een brede aanpak.

Waterkwaliteit en klimaatverandering

Klimaatverandering kan op meerdere manieren een negatieve impact hebben op de waterkwaliteit (en -kwantiteit). Gemeente en waterschap houden hier rekening mee en betrekken dit bij het uitvoeren van klimaatstresstesten en het opstellen en implementeren van een Ruimtelijke Adaptatie Strategie:

- **Extreme neerslag**
  - Consequenties (kwaliteit en kwantiteit) van pieklozingen uit stedelijk gebied en de gezondheidsrisico's daarvan;
  - Wenselijkheid van extra (nood)overstort om wateroverlast te beperken versus mogelijke impact op waterkwaliteit.

---

¹² WSRL is waterkwaliteitsbeheerder van alle oppervlaktewater. Dat betekent niet dat het waterschap overal een actieve taak heeft (bijv. geïsoleerde vijvertjes van particulieren etc.). WSRL zal onderzoek doen als de situatie daar om vraagt. Maatregelen kunnen genomen worden door eigenaren, gemeenten, waterschap, agrariërs etc.

- **Hitte**
  - Kans op onder meer blauwalg door hoge watertemperatuur.
  - Risico op invasieve exoten.
  - Ongewenste warmte uitstraling in nachtelijke uren vanuit waterpartijen.
- **Droogte**
  - Droogvallen van watergangen.
  - Waterkwaliteitsproblemen als gevolg van geen of geringe doorstroming.

5.1.2 Kwetsbare wateren

Kwetsbare wateren in het beheersgebied worden beschermd via strengere eisen¹³ in besluiten en eventueel via maatwerkvoorschriften.

- De ligging van kwetsbare wateren is vastgelegd in het Waterbeheerprogramma (WBP).
- Deze kwetsbare wateren zijn gedefinieerd als:
  - Zwemwateren.
  - Wateren binnen Natura 2000 gebieden.
  - Wateren met bijzondere actuele of potentiële aquatische waarden: waternatuur / waterparel / HEN-water.
- Per geval kunnen maatwerkvoorschriften worden opgesteld:
  - Bij kwetsbaar water waarop hemelwater afkomstig vanuit openbare ruimte geloosd wordt, zal het maatwerkvoorschrift erop gericht zijn om lozing / afspoeling van chemische bestrijdingsmiddelen of andere ongewenste vervuilende stoffen te voorkomen.
  - Bij hemelwater afkomstig van doorgaande wegen, zal het maatwerkvoorschrift erop gericht zijn om lozing van minerale olie, zware metalen en PAK's te voorkomen.

5.1.3 Waterkwantiteit

Het geloosde (hemel- en/of afval-)water moet door het watersysteem kunnen worden verwerkt. In de regel wordt dit met een Keurvergunning geregeld.

- Ook de bij de Keur behorende beleidsregels die op de lozingen betrekking hebben zijn van belang. De categorie van de watergang en het profiel daarvan zijn daarbij van belang. Soms gelden ook algemene regels, zoals voor uitstroomvoorzieningen.
- Hydraulische toetsing vindt plaats uitgaande van Bui 09 van de Kennisbank Riolering van Stichting RIONED of een andere in overleg vast te stellen bui.
- Deze hydraulische toets vindt plaats op basis van de "Beslisboom afkoppelen en compensatie" in [bijlage 2](#).
- Waar afkoppelen leidt tot extra belasting van het watersysteem kan compensatie (extra berging creëren) nodig zijn. Handvat hiervoor is bovengenoemde beslisboom.
- Als er door beperkte bergings- en afvoercapaciteit een risico is op instroming van oppervlaktewater via overstorten/uitlaten stemmen gemeente en waterschap af over het eventueel treffen van maatregelen zoals een vrij hangende terugslagklep.

---

¹³ Eisen kunnen zijn opgelegd vanuit Europese, bindende richtlijnen, zoals de KRW.

5.2 Lozingen op oppervlaktewater

5.2.1 Lozingen van (verdund) afvalwater

Overstortingen uit gemengde rioolstelsels kunnen een grote impact hebben op de waterkwaliteit.

- In het BRP wordt - in samenhang met de waterkwaliteitsdoelen - bepaald of maatregelen nodig zijn om de negatieve impact van overstortingen te reduceren;
- Naast de kwantitatieve kant van overstortingsberekeningen kan het gewenst zijn ook aandacht te geven aan locaties met een verhoogd risico op aanslibbing in de riolering. Bij een zware bui kan dit slib opwoelen en overstorten.

5.2.2 Omgaan met hemelwater - algemeen

- Afstromend hemelwater wordt bij voorkeur hergebruikt. De volksgezondheid mag echter niet in het geding komen.
- Indien nuttig hergebruik niet mogelijk is wordt de trits “Vasthouden - Bergen - Afvoeren” gehanteerd.
- Hemelwater en afvalwater worden indien doelmatig van elkaar gescheiden gehouden.

5.2.3 Hemelwater en waterkwaliteit

- Gemeente en waterschap dragen samen zorg voor het beperken van negatieve invloed van lozing van hemelwater op de kwaliteit van het oppervlaktewater.
- De gemeente heeft hierbij de regie - het waterschap geeft kaders aan.
- De ‘Adviestabel omgang afstromend hemelwater’ (zie [bijlage 3](#)) is daarbij een hulpmiddel en vertrekpunt.
- Bij lozing op kwetsbaar water vindt altijd maatwerkoverleg plaats.
- In bijzondere gevallen (zoals lediging bluswatervoorziening) vindt maatwerkoverleg plaats en wordt samen een pragmatische oplossing gezocht.

5.2.4 Andere bronnen en factoren

- Vaak is de riolering niet de enige bron van vervuiling van het oppervlaktewater. Denk bijvoorbeeld aan bladval, het overmatig voeren van watervogels en vis, een baggerlaag, kwel en aanvoer uit landelijk gebied. Ook de mate van doorstroming is van invloed op de waterkwaliteit.
- Aanpak van (alleen) lozingen uit de riolering is daarom niet altijd voldoende en doelmatig.
- Bij het beoordelen van de waterkwaliteit en het onderzoeken van oorzaken van knelpunten kijken gemeenten en waterschap daarom nadrukkelijk breder dan de riolering.

5.3 Grondwater

- De gemeente heeft de regie met betrekking tot (ondiep) grondwatervraagstukken in stedelijk gebied.
- Er is een grote interactie met het oppervlaktewaterpeil en daarmee is de afstemming tussen gemeente en waterschap belangrijk.
- Beleid met betrekking tot grondwater wordt vastgelegd in het GRP (en te zijner tijd in het Omgevingsplan).
- Bij (voorgenomen) lozingen van bronneringswater op riolering, zuivering, oppervlaktewater of bodem stemmen gemeente en waterschap met elkaar af en draagt het waterschap overwegingen aan als input voor de besluitvorming en vergunningverlening (zie ook § 4.5). Hierbij worden zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit beschouwd. In beginsel geldt een voorkeur voor lozing in de bodem (retourbemaling).

- Voor het maken van de afweging of infiltratie van hemelwater gewenst c.q. acceptabel is kan gebruik worden gemaakt van de 'Adviestabel omgang afstromend hemelwater' ([bijlage 3](#)).

5.4 Inzicht in functioneren watersysteem

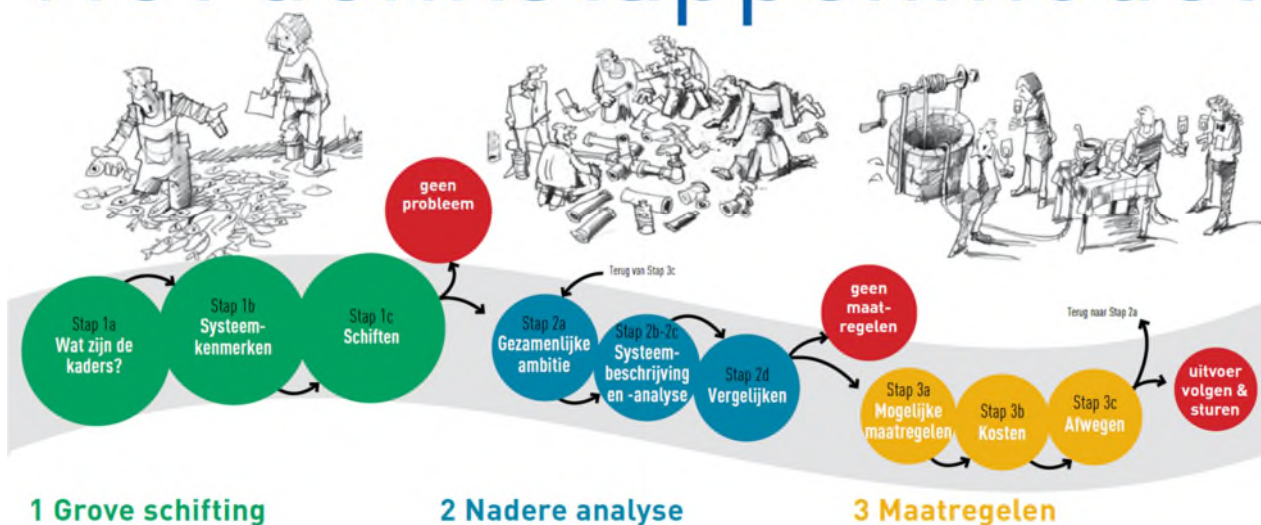
Waterschap en gemeenten spannen zich in om de kennis van het functioneren en de toestand van het watersysteem - in relatie tot lozingen uit de riolering (zie ook § 4.7) en andere bronnen - te vergroten. Daartoe meten en monitoren zij gezamenlijk en voeren zij onderzoeken uit. Deze kennis vormt mede de basis van waaruit gemeenten en waterschap keuzes kunnen maken om "de goede dingen goed te doen".

- Onderzoek kan op meerdere manieren plaatsvinden:
  - Onderzoek door middel van fysisch-chemische metingen.
  - Het uitvoeren van een ecoscan.
  - 'Waarnemingen in het veld', 'beleving' en 'klachten registreren' vallen ook onder meten en het vergroten van inzicht. Dit is ook noodzakelijk voor inzicht in en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.
  - Meten aan waterkwantiteit (debieten, peilfluctuaties).
- Bij meten wordt altijd een doel geformuleerd en wordt actief gestuurd om dit doel te bereiken of besluiten om te stoppen als het doel niet haalbaar blijkt. (Dus niet 'meten omdat het moet').
- Meetgegevens worden waar mogelijk in de centrale database opgeslagen - bij voorkeur in samenhang met resultaten van metingen aan de afvalwaterketen.
- Voor metingen en onderzoek aan het watersysteem is het waterschap is in de regel de initiatiefnemer.

Handreiking voor de aanpak van vraagstukken over stedelijk water

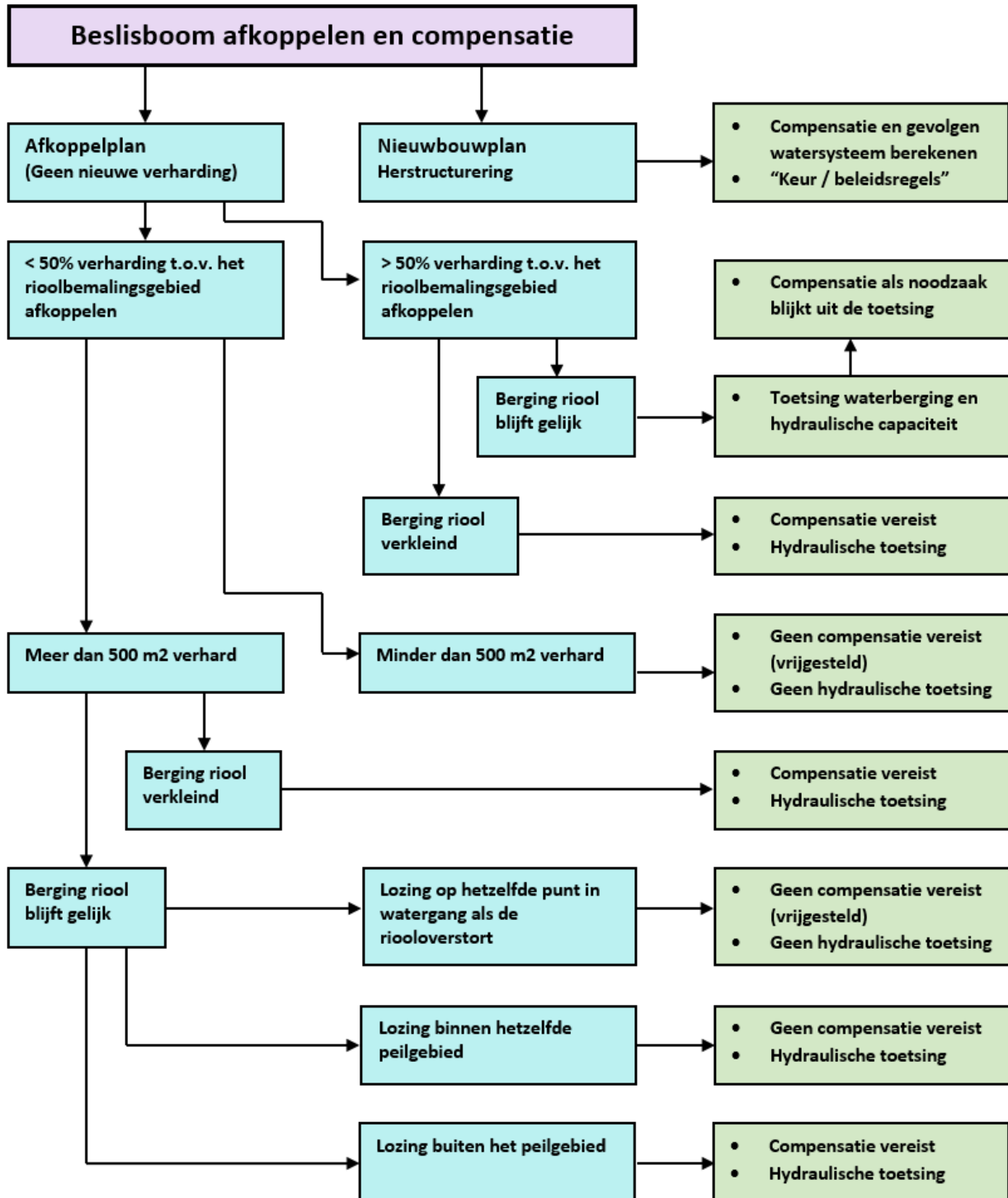
Het denkstappenmodel

Zie voor een uitgebreide beschrijving de rapportage op:

http://www.stowa.nl/publicaties/publicaties/het_denkstappenmodel_handreiking_voor_de_aanpak_van_vraagstukken_over_stedelijk_water

BIJLAGE 2 - BESLISBOOM AFKOPPELEN EN COMPENSATIE

BIJLAGE 3 - AFWEGINGSKADER OMGANG AFSTROMEND HEMELWATER

Adviestabel omgang afstromend hemelwater

Geldt bij lozing op een **niet kwetsbaar** oppervlaktewater. Bij lozing op **kwetsbaar water** eerst maatwerkoverleg.

Mate van verontreiniging, mede gelet op risico	Nauwelijks	Enigszins	Sterk
Type verhard oppervlak	woonstraten	wijkontsluitingswegen	op- en overslagterreinen (bij onderstaande VNG-cat.)
	bedrijventerrein VNG cat. 1-2-3	bedrijventerrein VNG cat. 3-4	bedrijventerrein VNG cat. 5-6
	daken*	winkelstraten	marktpleinen
	vrijliggende fiets- en voetpaden	doorgaande wegen	busstations
	schoolpleinen	-	Trambanen / trolleybus
	parkeergelegenheid	parkeerterrein voor vrachtwagens	tunnels
Minimale maatregel	Geen	Bodem- of bermassage	Verbeterd gescheiden stelsel en/of maatwerkoverleg**
Voorkeursmaatregel	Bodem- of bermassage	Verbeterd gescheiden stelsel	Niet afkoppelen / geen lozing

* mits geen excessief gebruik gemaakt van uitlozende metalen; zie toelichting Blah, art. 5.4

** zonodig stelt waterschap een maatwerkvoorschrift; in specifieke gevallen gelden voorschriften uit het Activiteitenbesluit.

Aanvullende advisering	
Bouwmaterialen	Beperking van het gebruik van uitlogbare of milieubelastende bouwmaterialen
Afstroming	Voorkeur voor bovengrondse, oppervlakkige afvoer boven ondergrondse (buizen)
Lozingspunten	Streven naar beperking van het aantal lozingspunten i.v.m. onderhoud watergang
Ontvangend water	Beleidsregels Keur van toepassing; lozing naar A- of B-watergang
Kwantitatieve aspecten	Beleidsregels Keur van toepassing; mogelijk sprake van compensatie

BIJLAGE 4 - AANDACHTSPUNTEN BIJ PLANVORMING RIOLERING EN STEDELIJK WATER

Een gemeentelijk plan bevat bij voorkeur de volgende onderdelen:

	Onderwerp	Toelichting
1	Algemeen	Kennisbank Stichting RIONED.
2	Vorig GRP	Evaluatie voorgaand GRP.
3	Inhoud GRP	Is het GRP verbreed? Zijn hemel- en grondwatertaken opgenomen? In hoeverre zijn watertaken gedekt uit het GRP?
4	Inventarisaties	Beschrijving afvoersystemen inclusief lozingswerken, niet gerioleerde lozingen.
5	Actualiteit BRP(s)	Zijn de BRP's actueel met actuele gegevens en berekeningen?
6	Vergunningverlening	Overzicht van Waterwet- en aansluitvergunningen.
7	Uitvoering maatregelen	Uitvoering maatregelen in verband met waterkwaliteit- en waterkwantiteit.
8	Vuiltechnisch functioneren	Omschrijven en onderbouwen van emissies (metingen).
9	Omgaan met regenwater	Beleid, afkoppelambities en -plannen.
10	Niet aangesloten percelen	Beleid, aanpak, beheer.
11	Bedrijfsmatige lozingen (indirecte lozingen)	Beleid, beheer, opdracht Omgevingsdienst, samenwerking op basis van aanbevelingen ministerie van I&M.
12	Samenwerking	Hoe geeft de gemeente invulling aan het BAW2011 en art. 3.8 Waterwet?
13	OASsen en meten	Zijn er optimalisatiemogelijkheden?
14	Afvalwaterakkoorden	Zijn/worden afspraken bilateraal vastgelegd in afvalwaterakkoorden?
15	Financiële onderbouwing	Dekking, riolheffing, kosten voor maatregelen, realisatietermijnen.
16	Personele onderbouwing	Aanwezige en benodigde bezetting.
17	Overige	Bijvoorbeeld gemaakte afspraken of gebiedsspecifieke aanvullingen.

Er zijn checklists beschikbaar voor zowel GRP als BRP. Met name die laatste geeft inzicht in welke gegevens relevant zijn voor het belang van het waterschap.

BIJLAGE 5 - VOORBEELDPRINCIPES INSTEEL KOSTENVERDELING

Hieronder zijn ter inspiratie enkele mogelijke insteken voor kostenverdeling tussen gemeente en waterschap opgenomen. Per situatie maken gemeente en waterschap in overleg afspraken over de verdeling van kosten (en baten). Leidend principe is dat de vervuiler betaalt. Maar ook de mate van ieders belang in het resultaat van de maatregel kan van invloed zijn op de kostenverdeling.

Besparing door gezamenlijke optimalisatie

- **Naar rato**
De besparing wordt over de partners verdeeld naar rato van de kosten (investeringen en eventueel ook gekapitaliseerde jaarlijkse kosten) die elk van de partners zou maken zonder optimalisatie.
- **Niemand mag er op achteruit gaan**
Een partij waarvoor de kosten toenemen wordt gecompenseerd door partijen die op kosten besparen, maar er is verder geen verdeling van de 'winst' over alle partijen.
- **Op basis van voorcalculatie**
Verrekend kan worden op basis van geraamde kosten. Dan ligt een eenmalige verrekening voor de hand. Er vindt geen extra verrekening plaats als kosten of baten blijken mee- of tegen te vallen.
- **Op basis van nacalculatie**
Periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks) worden via een vaste verdeelsleutel de werkelijke kosten over de partijen verrekend.

Studie- en onderzoekskosten

- **50/50 gemeenten en waterschap**
Het waterschap draagt 50% van de kosten en de gemeente(n) gezamenlijk de overige 50%.
- **Gelijke kosten per gemeente**
Bij verdeling van kosten over meerdere gemeenten draagt elke gemeente in dezelfde mate bij.
- **Naar grootte**
Bij verdeling van kosten over meerdere gemeenten wordt een verdeelsleutel toegepast
  - naar rato van het aantal inwoners;
  - naar rato van het aantal inwoners van een gemeente in de betreffende zuiveringskring;
  - met staffeling (indeling naar 'groot', 'middelgroot' en 'klein'). Het waterschap kan daarbij ook als 'groot' worden beschouwd.
- **Naar belang**
Een (vaak subjectief) nader te bepalen verdeling naar het belang van elk van de partijen bij de studie of het onderzoek.

Beheer en onderhoud van bijvoorbeeld gemalen

- **Werkelijk gemaakte kosten**
Periodieke verrekening van de werkelijk gemaakte kosten op basis van afgesproken (uur)tarieven en aantoonbaar gemaakte overige kosten.
- **Op basis van kengetallen**
Verrekening op basis van kostenkengetallen.

Overdracht van voorzieningen en installaties

- **Om niet**
Er vindt bij de overdracht geen verrekening plaats (behoudens bijvoorbeeld notaris- en kadasterkosten).
- **Op basis van werkelijke waarde**
De waarde wordt - in overleg of door een onafhankelijke partij - bepaald en vervolgens verrekend.

Daarbij kan al dan niet rekening worden gehouden met een periode van beheer en onderhoud en van in de toekomst te verwachten kosten voor vervanging of groot onderhoud.

NB: Geen verrekening van wel/geen BTW

- Het waterschap kan in tegenstelling tot de gemeenten geen BTW terugvorderen uit een compensatiefonds. Dit wordt niet achteraf verrekend.

BIJLAGE 6 - FORMAT VOOR SAMEN LEREN OP BASIS VAN CASUÏSTIEK / MAATWERKKEUZES

Titel casus	
Beschrijving (locatie, situatie, ...)	Opgave / Doel (waarom moet er iets gebeuren? Aan welke criteria moet worden voldaan?)
Stakeholder 1	Belang
Stakeholder 2	Belang
Stakeholder 3	Belang
'Standaard' oplossing / maatregel (investering of beheer) (beschrijving, schets, ontwerpregel, beleid, ...)	
Voorkeursoplossing (beschrijving - evt. combinatie van opties, overwegingen keuze)	
Conclusie / 'Les' (wat meenemen voor andere situaties?)	
Samen door één bus - Casuïstiek - blad 1	

Titel casus		
Nul-optie (niets doen)	Voordelen (effecten, kosten)	Nadelen (effecten, kosten)
Optie 1 (beschrijving)	Voordelen (effecten, kosten)	Nadelen (effecten, kosten)
Optie 2 (beschrijving)	Voordelen (effecten, kosten)	Nadelen (effecten, kosten)
Optie 3 (beschrijving)	Voordelen (effecten, kosten)	Nadelen (effecten, kosten)
Samen door één bus - Casuïstiek - blad 2		

BIJLAGE 7 - LESSEN UIT 'SAMEN LEREN' WERKSESSIES

BIJLAGE 8 - OVERZICHT BELANGRIJKSTE WET- EN REGELGEVING VOOR DE RIOLERING M.BT. HET BEHEERSEN VAN LOZINGEN

I. Europese regels

- Europese richtlijn Stedelijk Afvalwater.
- Europese Kaderrichtlijn Water (rioleringsbeheer en waterkwaliteit)¹⁴.

II. Wetten

Wet Milieubeheer (Wm)

De Wet milieubeheer geeft de basis voor het rioleringsplan (GRP), de lozingsregels en de omgang met stedelijk afvalwater. Lozingen op de riolering vallen grotendeels onder de Wm en bij vergunningplichtige inrichtingen onder de Wabo. Wie bevoegd gezag is wordt o.m. bepaald in Bijlage 1 van het Besluit omgevingsrecht (BOR) en in de Wm.

- Verplichte opstelling van GRP met overzicht van de 3 zorgplichten.
- Zorgplicht inzameling en transport stedelijk afvalwater (art. 10.33 lid 1 Wm).
- Ontheffing van de zorgplicht door provincie (art. 4.22 e.v. Wm).
- Betrokkenheid GS en waterbeheerders bij GRP.
- Gemeente is bevoegd gezag voor alle indirecte lozingen, tenzij ... de provincie (art. 10.29a e.v. Wm) (voorkeursvolgorde ook hier geregeld).

Waterschapswet

- Zuiveringstaak waterschap (zorgplicht zuiveren).
- Regels met betrekking tot bekostiging eigen taak (heffing).

Gemeentewet

- Bekostiging watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) → Wgw is opgenomen in de Gemeentewet.

Waterwet (Wtw)

De Waterwet regelt het beheer van oppervlakte- en grondwater, en de juridische implementatie van Europese richtlijnen (waaronder de Kaderrichtlijn Water). Bevoegd gezag op grond van de Waterwet zijn de waterschappen voor de regionale wateren en RWS voor de Rijkswateren. Voor enkele grondwateronttrekkingen en infiltraties zijn de provincies bevoegd gezag voor de vergunningverlening: voor bodemenergiesystemen, industriële grondwateronttrekkingen (groter dan 150.000 m³ per jaar) en onttrekkingen in grondwaterbeschermingsgebieden voor de openbare drinkwatervoorziening.

In de Waterwet liggen de hemel- en grondwaterzorgplicht vast.

- Stedelijk afvalwater behandelen op een RWZI.
- uitvoeren zorgplichten hemelwater en grondwater door gemeente (art. 3.5 en 3.6 Wtw). Gemeente kan via een verordening regels stellen aan het hemelwater (en grondwater) dat perceeleigenaren aan haar willen overdragen (art. 10.32a Wm). Deze gemeentelijke verordening is bedoeld om de omgang met afvloeiend hemelwater zo veel mogelijk in overeenstemming met de voorkeursvolgorde vorm te geven.
- Waterakkoorden opstellen (art. 3.7 Wtw).
- Samenwerking op basis van afspraken gemeente en waterschap (art. 3.8 Wtw).
- Indirecte lozingen en adviesrecht waterschap.

De zorgplicht voor de zuivering van stedelijk afvalwater ligt in beginsel bij de waterschappen (art. 3.4 Wtw).

---

¹⁴ Gereguleerd in H. 2 t/m 5 van het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL). Zie 'Omgevingswet'(paragraaf V)

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

In de Wabo zijn voornamelijk procedurele aspecten geregeld. (Bijv. bij vergunningverlening voor indirecte lozingen).

- Advisering door de beheerder van een zuiveringstechnisch werk bij lozing op riolering (art. 2.26 Wabo).

Wet bodembescherming

De Wet bodembescherming (Wbb) bevat regels voor de bescherming en sanering van de bodem. Op grond van de Wbb heeft degene die een bodemverontreiniging ontdekt of veroorzaakt een meldingsplicht. Bij de aanleg of vervanging van riolering kan bodemverontreiniging aan de orde zijn. Relatie met de zorgplicht (artikel 13 Wbb). Deze zorgplicht houdt in dat degene die de bewuste handeling verricht, verplicht is alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem zijn te vergen om eventuele verontreiniging of aantasting te voorkomen.

III. Besluiten

De lozingsregels voor afvalwater (inclusief hemel- en grondwater) staan in drie AMvB's: het Activiteitenbesluit, het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) en het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). In het Activiteitenbesluit staan sinds 2013 ook de regels voor lozingen vanuit landbouwactiviteiten. Ook de regels vanuit het Besluit Glastuinbouw zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit.

(Voorschriften lozen op riolering en oppervlaktewater, meldingsplicht, het stellen van maatwerkvoorschriften.

De AMvB's geven regels voor de verschillende lozingsroutes: lozingen in oppervlaktewater, in de bodem en in het rioolstelsel. Door deze algemene regels is voor de verschillende lozingen meestal geen vergunning of ontheffing meer nodig. Vaak is een melding voldoende. Wel kan het bevoegd gezag in uitzonderlijke situaties aanvullende maatwerkvoorschriften opleggen. Dus een extra individuele eis boven op de geldende AMvB-eisen.

De meeste lozingen worden dus geregeld met algemene (rijks) regels. Voor zeer risicovolle lozingen blijft echter een voorafgaande toestemming van het bevoegd gezag noodzakelijk in de vorm van een vergunning. Afhankelijk van de lozingsroute is dat de watervergunning (op grond van de Waterwet) of de omgevingsvergunning (op grond van de Wabo).

Activiteitenbesluit (basis in de Wm)

- Gaat om kwalitatieve aspecten lozingen vanuit bedrijven.
- Lozingen huishoudelijk afvalwater van bedrijven.
- Afstandscriteria.
- Lozingseisen.
- Lozen hemelwater.

Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) (basis in de Wm)

Regelt lozingen vanuit particuliere huishoudens en van huishoudelijk afvalwater en zwembadwater.

- Lozing bodem.
- Lozing oppervlaktewater.
- Afstandscriterium.
- Eisen voorzieningen → opgenomen in Regeling Afvalwater huishoudens.

Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi) (basis in de Wm).

- Gaat om kwalitatieve aspecten lozingen.
- Watervergunningen grotendeels vervallen (algemene regels).
- Lozingswerken zijn opgenomen in GRP en uitgevoerd en beheerd cf. GRP → lozing toegestaan zonder vergunning en zonder melding.

- Afstromend hemelwater in principe schoon genoeg om zonder voorzieningen terug te brengen in het milieu (niet voor bepaalde specifieke hemelwaterlozingen).
- Lozingen meest vervuilde hemelwater vanuit pompkelder van viaduct en verdiept weggedeelte, indien mogelijk, via een voorziening op vuilwaterriool.
- Maatwerkvoorschriften zijn mogelijk.

Activiteitenbesluit/Besluit lozen buiten inrichtingen

Lozen van grondwater bij ontwatering (artikel 3.2 Activiteitenbesluit).

Lozen op vuilwater riool is niet toegestaan, tenzij ..... (artikel 3.2 lid 7).

Indien stoffen met behulp van een riolering worden afgevoerd, is degene bij wie die riolering in beheer is, slechts voor die stoffen die de beheerder zelf op de riolering heeft gebracht aan een heffing onderworpen. Het tarief wordt berekend per vervuilingseenheid en volgt uit de Verordening zuiveringsheffing 2017.

Artikel 3.5 e van het Activiteitenbesluit bevat de lozingseisen afvalwater vanuit de RWZI's op oppervlaktewater.

RWZI's vielen voor wat betreft de milieu-aspecten (zoals geur en bodembescherming) al sinds 1 januari 2011 onder het Activiteitenbesluit. Sinds 2014 geldt dit ook voor de wateraspecten. Voor het lozen van effluent vanuit de RWZI op oppervlaktewater is geen watervergunning meer vereist.

Waterbesluit

Belangrijke onderwerpen in het Waterbesluit zijn:

- verdringingsreeks bij watertekorten;
- de toedeling van oppervlaktewaterlichamen en waterkeringen in beheer bij het Rijk: Rijkswateren en regionale wateren;
- de procedurele en inhoudelijke aspecten van het nationale waterplan en het beheerplan voor de Rijkswateren;
- inhoudelijke aspecten van de plannen in verband met implementatie van de Kaderrichtlijn water en de Richtlijn overstromingsrisico's;
- de vergunningplicht en algemene regels voor het gebruik van rijkswaterstaatswerken;
- de wijze waarop de aanvraag om een watervergunning wordt gedaan.

Besluit ruimtelijke ordening

- Overleg plegen met waterschap bij voorbereiding bestemmingsplan (art. 3.1.1 Bro).
- In toelichting op bestemmingsplan opnemen op welke wijze is voorzien in gevolgen waterhuishouding (Art. 3.1.6 Bro).

Bouwbesluit.

- Art 6.18 eisen terreinleidingen.

IV. Ministeriële regelingen

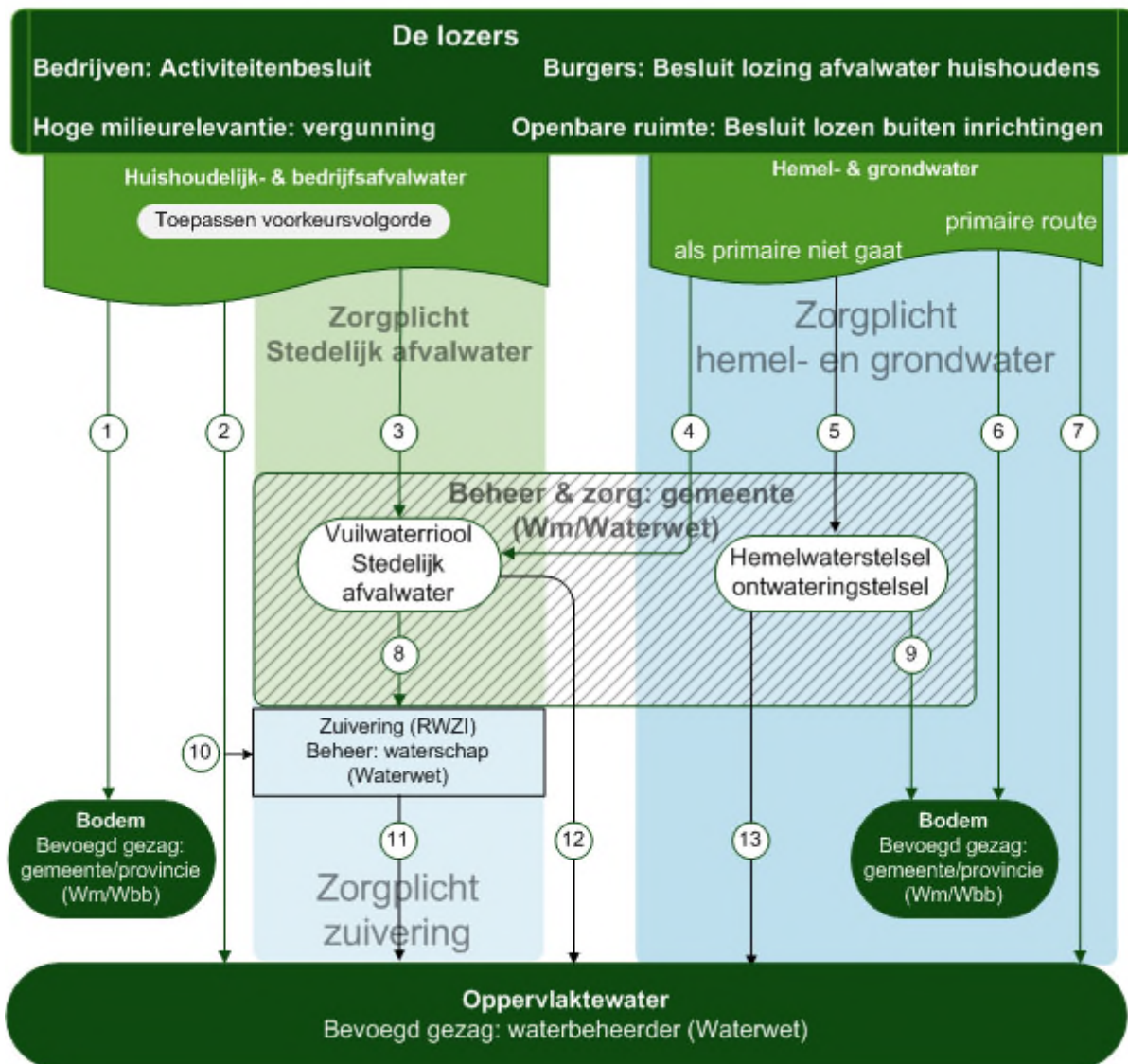
Regeling lozing afvalwater huishoudens

- Vanaf 1-1-2009: aanleg nieuwe septictank 6 m³ volgens vastgestelde normen en rendement.
- Voor 1-1-2009 aangelegde septictank 6 m³ kan gehandhaafd blijven indien deze voldoet aan de in de regeling gestelde eisen.

Regeling omgevingsrecht (basis in Bor)

- Artikel 9.2 (BBT) van de Regeling verwijst in bijlage I naar de basisinspanning¹⁵.

¹⁵ In het kader van deze nota wordt deze verwijzing als belemmerende regelgeving gezien, want er wordt ingestoken op toepassing van doelmatigheidsonderzoeken (via het 'Denkstappenmodel' - zie bijlage 1).

V. Verordeningen Waterschap Rivierenland

Aansluitverordening:

- bescherming zuiveringstechnische werken en doelmatige werking daarvan → aansluitvergunning waarin lozing van stoffen vanuit riool is geregeld.

Keur:

- watervergunning
  - Watervergunning en meldplicht lozen.
  - Beleidsregels en algemene regels.
- Subsidieverordeningen.

Onder de Omgevingswet vervalt de Keur. Daarvoor in de plaats gaat het waterschap gebruik maken van het instrument van de Waterschapsverordening.

VI. Omgevingswet (beoogde inwerkingtreding in 2021)

De Omgevingswet integreert de vele wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Deze nieuwe wet omvat de belangrijkste delen van het omgevingsrecht, zowel procedureel als materieel. Het komt erop neer dat de meeste 'Omgevingswetten' die we nu kennen inhoudelijk worden geïntegreerd en geharmoniseerd, zoals de Wm, de Wro en de Waterwet. De Omgevingswet moet leiden tot snellere en verbeterde besluitvormingsprocessen, integratie van plannen en toetsingskaders, grotere bestuurlijke afwegingsruimte en doelmatig uitgevoerde onderzoeken. Het is de bedoeling dat de Omgevingswet, inclusief de bijhorende uitvoeringsregelgeving, in 2021 in werking treedt.

GRP in de Omgevingswet

Het GRP blijft een verplicht plan gedurende de looptijd van het Bestuursakkoord Water (BAW, looptijd tot 2020). Om dit te borgen, is in het overgangsrecht bij de Omgevingswet hiervoor een regeling getroffen. In 2020 moeten de besparingsdoelen uit het BAW gerealiseerd zijn. Het GRP is ook de onderbouwing van de gemeentelijke heffing(sverordening).

De nieuwe Omgevingswet brengt juridische en praktische gevolgen met zich mee. Zo mogen waterschappen en gemeenten zelf kaders vaststellen met betrekking tot lozingen in het riool, het oppervlaktewater en in de bodem. Decentrale overheden krijgen hierdoor dus meer verantwoordelijkheid en beleidsruimte. Door deze beleidsvrijheid kunnen er per regio verschillen ontstaan. Zo kunnen bepaalde gemeenten of waterschappen afspraken maken over de waterketen, terwijl anderen dit niet doen. De koepelorganisaties willen voorkomen dat er verschillende regels gehanteerd worden. Door de lozingsnormen regionaal af te stemmen willen de koepels willekeur voorkomen. Deze samenwerking moet voorkomen dat overheden eenzijdige voorschriften gaan verstrekken.

Besluiten onder de Omgevingswet: (4 Amvb's)

Het **Omgevingsbesluit** richt zich tot alle partijen die in de fysieke leefomgeving actief zijn: burgers, bedrijven en de overheid. Het Omgevingsbesluit bevat algemene en procedurele regels die van belang zijn om de wet uit te kunnen voeren. De regels richten zich tot burgers, bedrijven en overheden. Het Omgevingsbesluit regelt in aanvulling op de wet onder meer welk bestuursorgaan het bevoegd gezag is om een omgevingsvergunning te verlenen en welke procedures gelden. Ook regelt dit besluit wat de betrokkenheid is van andere bestuursorganen, adviesorganen en adviseurs bij de besluitvorming en een aantal op zichzelf staande onderwerpen, zoals de milieueffectrapportage.

Het **Besluit kwaliteit leefomgeving** (BKL) stelt de inhoudelijke normen voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen en het voldoen aan internationale verplichtingen. Het BKL bevat regels voor de uitvoering van taken en bevoegdheden van overheden. De regels richten zich tot overheden.

Het **Besluit activiteiten leefomgeving** (BAL) bevat, samen met het Besluit bouwwerken leefomgeving, de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving. Ook bepaalt het besluit, voor welke activiteiten een omgevingsvergunning nodig is. Het bevat regels om het milieu, waterstaatswerken, wegen en spoorwegen, zwemmers en cultureel erfgoed te beschermen. De regels richten zich tot iedereen die deze activiteiten wil uitvoeren. Voor de volgende wateractiviteiten worden in het Bal algemene rijksregels opgenomen:

- Lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of op een zuiveringstechnisch werk.
- Wateronttrekkingsactiviteit.
- Beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk.
- Beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een installatie, niet zijnde een mijnbouwinstallatie in een waterstaatswerk.
- Stortingsactiviteit op zee.

Het Besluit activiteiten leefomgeving maakt het mogelijk om in de Waterschapsverordening maatwerkregels te stellen over de lozingsactiviteiten die onder algemene rijksregels vallen. Die mogelijkheid bestond onder de Waterwet niet.

Waterschappen kunnen lozingen op oppervlaktewater in relatie tot aansluiting op de riolering regelen via maatwerkregels in de Waterschapsverordening of met maatwerkvoorschriften

In het Blbi en de bijbehorende Regeling lozen buiten inrichtingen waren algemene regels opgenomen voor verschillende lozingen op oppervlaktewaterlichamen, de bodem en de riolering. Het Blbi en de bijbehorende regeling worden met de inwerkingtreding van het BAL ingetrokken. Lozingen vanuit bodemenergiesystemen worden geregeld in de hoofdstukken 2 tot en met 5 van dit besluit. Andere lozingen die in het Blbi geregeld waren worden, voor zover deze plaatsvinden op de Rijkswateren, nu geregeld in hoofdstuk 6 en 7 van dit besluit. Waar de algemene regels voor dergelijke lozingen feitelijk niet meer waren dan een herhaling van de zorgplicht van het Blbi, is nu volstaan met regulering via de specifieke zorgplicht van die hoofdstukken. (Bv. de lozing van afstromend hemelwater, lozingen vanuit openbare rioolstelsels en lozingen bij activiteiten in oppervlaktewaterlichamen). Voor enkele lozingsactiviteiten zijn wel specifieke algemene regels en meldplichten opgenomen: lozingen bij aanleg, renovatie, onderhoud en sloop van bouwwerken, lozingen van huishoudelijk afvalwater en lozingen bij calamiteitenoefeningen. De lozingen (anders dan vanuit bodemenergiesystemen) die plaatsvinden op regionale wateren, op de bodem of in rioolstelsels zijn, met toepassing van het subsidiariteitsbeginsel, niet meer door het Rijk gereguleerd. Deze lozingen worden voortaan zo nodig in het omgevingsplan en de Waterschapsverordening gereguleerd.

In het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) en de bijbehorende Regeling lozing afvalwater huishoudens is een regeling opgenomen voor de meeste lozingen die vanuit huishoudens plaatsvinden. Het Blah en de bijbehorende regeling worden met de inwerkingtreding van het BAL ingetrokken. In hoofdstuk 6 en 7 van het BAL zijn algemene regels en een meldplicht opgenomen voor lozingen van huishoudelijk afvalwater op de Rijkswateren. Daarmee zijn ook de inhoudelijke eisen aan zuiveringsvoorzieningen, die in de Regeling lozing afvalwater huishoudens stonden, op amvb-niveau geregeld. Andere lozingen vanuit huishoudens op de Rijkswateren (met name afstromend hemelwater) vallen onder de specifieke zorgplicht van die hoofdstukken. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel zijn lozingen vanuit huishoudens op regionale wateren, op de bodem en in rioolstelsels niet meer door het Rijk gereguleerd. De regels over deze lozingen worden zo nodig door gemeenten en waterschappen gesteld in het omgevingsplan en de waterschapsverordening.

Het Besluit bouwwerken leefomgeving (BBL) bevat, samen met het Besluit activiteiten leefomgeving, de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving. Dit besluit bevat regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid bij het (ver)bouwen van een bouwwerk, de staat van het bouwwerk, het gebruik van het bouwwerk en het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden.

Deze regels zijn in de praktijk met name van belang voor burgers en bedrijven. Het Rijk regelt bouwtechnische onderwerpen in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) in principe uitputtend. Dit betekent dat de gemeenten in beginsel geen regels mogen opstellen over die onderwerpen. Nu bevat het Bouwbesluit 2012 grotendeels de bouwtechnische voorschriften. Een deel van de regels uit het geldende Bouwbesluit 2012 zijn onder de Omgevingswet gedereguleerd. De gemeenten krijgen de bevoegdheid om over deze onderwerpen regels te stellen in hun omgevingsplan. Dat geldt onder andere ook voor de rioolaansluitingen. Het Bbl regelt niet hoe de riolering buiten een bouwwerk aansluit op het openbaar riool. Gemeenten kunnen hiervoor in een omgevingsplan lokale regels opstellen.

Het BBL bevat tevens bouwtechnische eisen voor de waterdichtheid van woningen en andere gebouwen. Daarnaast hebben gemeenten ruime mogelijkheden om in het omgevingsplan ruimtelijke regels vast te stellen voor locatieafhankelijke aspecten met het oog op klimaatadaptatie en waterrobuust bouwen.

BIJLAGE 9 – AANSLUITPROTOCOL VERSIE 2018

Protocol voor de aansluiting van nieuwe gemeentelijke rioolgemaal en persleiding op het persleidingsysteem van Waterschap Rivierenland.

Alvorens een nieuwe aansluiting van een gemeentelijk rioolgemaal en persleiding op het persleidingsysteem van het waterschap wordt gerealiseerd dient overeenstemming te zijn bereikt over het hieraan ten grondslag liggend (riolerings-)plan. De maximale afvoercapaciteit van het gemeentelijk rioolgemaal zal worden vastgelegd in een overeenkomst (Overeenkomst Stedelijk afvalwater) tussen gemeente en waterschap. De kosten voor de realisatie van het gemaal, de persleiding en het aansluitpunt zijn voor rekening van de gemeente.

Alternatief: Wanneer het gemaal wordt gebouwd volgens het vastgestelde bouwbeleid van WSRL kan het na realisatie om niet worden overgedragen aan het waterschap. De exploitatiekosten komen vanaf dat moment voor rekening van het waterschap.

Voor de daadwerkelijke aansluiting gelden in alle gevallen de volgende aansluitvoorwaarden c.q. afspraken in dit protocol:

Debietmeting: het rioolgemaal wordt voorzien van een debietmeting, waardoor controle op de afvoercapaciteit van de pompen mogelijk is.

Frequentieregeling: de pompcapaciteit moet gefixeerd worden op de berekende pompcapaciteit in het rioleringsplan, te bereiken door toerengeregelde pompen (frequentieregeling) toe te passen. Dus geen variatie in de pompcapaciteit tgv de drukverschillen in het leidingstelsel.

Waterslag: Gemeente is zelf verantwoordelijk voor waterslagberekeningen voor haar persleiding. Waterslagberekeningen zijn voor het deel van het persleidingstelsel, dat eigendom is van het waterschap, niet nodig. Waterschap kan de noodzakelijke inputgegevens aanleveren voor de berekeningen. NB waterschap acht zich niet verantwoordelijk voor schade aan het gemeentelijk rioolgemaal en persleiding (en eventuele gevolgschade) als gevolg van de optredende (onder-)drukken ten gevolge van waterslag in de persleiding van het waterschap.

Monstername: gemeente realiseert een monsternamepunt in de laatste rioolput, liggend vóór het rioolgemaal.

Ontwerp gemaal en besturing: in het geval dat gemeentelijk gemaal een zgn. eindgemaal is (dat via de persleiding van het waterschap rechtsreeks loost op de RWZI) legt de gemeente het ontwerp van het rioolgemaal en de besturing van het rioolgemaal ter beoordeling voor aan het waterschap. In dat geval wordt het gemaal door het waterschap aangesloten op de Centrale Regiekamer van het waterschap op kosten van de gemeente. De bediening en sturing gebeurt geheel via CRK. Hierover worden onderling nadere afspraken gemaakt. Minimaal wordt ingestoken op de mogelijkheid van aan- en uitschakeling van de pompen in het geval van incidenten en calamiteiten.

Ontwerp en uitvoering aansluitpunt: voor advies over de daadwerkelijke ontwerp (o.a. bereikbaarheid, materiaalkeuzes) en uitvoering (o.a. werkwijze) van het aansluitpunt op het persleidingsysteem van het waterschap kan de gemeente contact opnemen met Team IAM, c.q. de beheerder van de betreffende regio van het waterschap.

Revisietekeningen: Na realisatie van de aansluiting overlegt de gemeente revisietekeningen van het rioolgemaal, de persleiding en het aansluitconstructie incl. situatietekening aan het waterschap. Format in nader overleg.

Beheer en onderhoud: het gemeentelijk rioolgemaal incl. persleiding is in beheer en onderhoud van de gemeente en dat gebeurt op kosten van de gemeente; dit geldt ook voor de afsluiter bij het aansluitpunt en de zorg voor een goede bereikbaarheid van het aansluitpunt.

NB: In geval van aansluiting van een gemeentelijk rioolgemaal en persleiding rechtstreeks op een ontvangstkelder van rioolgemaal (of RWZI) van het waterschap gelden specifieke afspraken.